

Kirjoitettu selkokieli vieraskielisille

Ulla Koukkari-Anttonen 18.5.2022

Viestinnästä ja kulttuureista

- Viestintä (= *sanoman välittäminen ja vastaanottaminen*) on aina tulkittua ja siten samankin kulttuurin sisällä sanoman perillemeno täsmällisesti on epävarmaa.
- Ihmisten väliset suhteet luodaan viestimällä > viestintäongelmat = ongelmia sosiaalisissa suhteissa.
- ”*Viestintä epäonnistuu aina, paitsi sattumalta*” (Osmo A. Wiio)
- Sanallinen viestintä vs. sanaton viestintä
 - *sanatonta on tutkimusten mukaan enemmän*
 - *jos havaitaan ristiriita, uskotaan sanatonta viestiä*
- Sanaton viestintä on usein kulttuurisidonnaista (ilmeet, eleet, välimatka...), mutta iso osa viestintää.
- Sama viestinnän tapa (esim. hiljaisuus) voi merkitä eri viestintäkulttuureissa täysin eri asioita.
- Universaali piirre: kasvojen säilyttäminen
- Ei ole tärkeää osata eri kulttuurien viestinnän piirteitä, vaan ymmärtää missä ja millaisia erot ovat.
- Kirjalliset kulttuurit vs. sanalliset kulttuurit

Mitä on selkokieli? Ketkä siitä hyötyvät?

<https://www.youtube.com/watch?v=wRs5D0w9Dik>

Kielenoppijat hyötyvät selkokielestä, mutta kielitaidon tasosta riippuen sitäkin usein yksinkertaistetaan lisää.

Selkotekstit (<https://selkokeskus.fi/selkokieli/nain-kirjoitat-selkokielta/>)

Selkokieleen kuuluvat tekstin ja kirjainten liittyvät muokkaukset, kuten rivitys kapealle palstalle tai tavutuksen puuttuminen (ns. typografiset keinot). Ne eivät kuitenkaan auta kielen merkityksen ymmärtämisessä.

Selkopuheesta ks. esim. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/nain-puhut-selkokielta/>

Hyvä selkoteksti

- on kirjoitettu hyvällä suomen kielellä.
- on kirjoitettu kohderyhmää ajatellen.
- on sekä rakenteiltaan että sanastoltaan yksinkertaista.
- sisältää myös muita kuin tekstuaalisia keinoja tekstin sisältöjen tukemiseen (kuva, kaavio...).
- voi edustaa eri tekstilajeja (runo, arvostelu, essee...).
- etenee yksi asia kerralla, asiat järjestyksessä ja jäsenneilysti.
- tukeutuu konkretiaan ja antaa esimerkkejä.
- ei rönnyile.

Yleiskielellä:

Uusi koronavirus (SARS-CoV-2) tarttuu ensisijaisesti pisaratartuntana, kun sairastunut henkilö yskii tai aivastaa. Se voi tarttua myös kosketuksen välityksellä, jos sairastunut on esimerkiksi yskinyt käsiinsä ja on sen jälkeen koskenut toiseen ihmiseen.

Selkokielellä:

Koronavirus tarttuu, kun sairastunut ihminen aivastaa tai yskii.

Koronavirus voi tarttua myös kosketuksen kautta.

Sanat selkotekstissä

- Käytä jokapäiväisiä, yleisesti tunnettuja, konkreettisia sanoja.
- Vältä murre- tai slangisanoja tai ammattitermejä.
- Tarvittaessa selitä käsitteet ja vaikeat termit.
- Käytä lyhyitä sanoja.
- Havainnollista abstrakteja käsitteitä konkreettisilla esimerkeillä.
- Vältä lyhenteitä (mutta muista myös lyhennesanat, kuten Kela, jotka tunnetaan lyhentämätöntä paremmin tai että lyhenteen auki kirjoittaminen ei ole selitys, kuten YK eli Yhdistyneet Kansakunnat).
- Ole varovainen kielikuvien ja sanontojen käytössä.
- Suosi likimaisia lukuja, pyöristä luvut.
- Suomen kielessä sanoihin liitetään päätteitä ja liitteitä, jolloin sanojen vartalot muuttuvat. Joskus voi auttaa, kun antaa sanan perusmuodon.

TEHTÄVÄ: Korvaa selkeämmällä sanalla

toiminta

varhaiskasvatusyksikkö

suorittaa toimenpide

merkityksellinen

liikekeskus

biojäte

luomuruoka

antaa rukkaset

mörskä

linkki

Rakenteet selkotekstissä

- Käytä tavallisia kielen rakenteita, mielellään aktiivisia.
- Suosi tavallisia verbin taivutusmuotoja ja sijamuotoja.
- Käytä sinä-muotoa, jos se sopii tekstiin.
- Suosi lyhyitä lauseita ja virkkeitä (maks. yksi sivulause, elleivät ne ole lyhyitä).
- Kerro vain yksi tärkeä asia yhdessä lauseessa.
- Suosi suoraa sanajärjestystä (= kuka? + Mitä tekee?).
- Vältä tarpeettomia kieltomuotoja.
- Vältä lauseenvastikkeita (= sivulauseen korvaavat rakenteet: että, jos, kun...) ja harvinaisempia rakenteita.

TEHTÄVÄ: Selkeistä lauseet ja niissä olevat rakenteet.

Näytteenottoon saavutaan syömättä ja juomatta.

Et saa syödä tai juoda ennen kuin tulet näytteenottoon laboratorioon.

Ratkaisua etsittäessä tuomarin on kuultava kaikkia osapuolia.

Tuomarin täytyy kuulla kaikkia osapuolia, kun hän etsii ratkaisua asiaan.

Harjoittele lisää: <https://peda.net/kol/foorumi/m/mkk/t1sa/msk2/tm>

Selkotekstin kokonaisuus

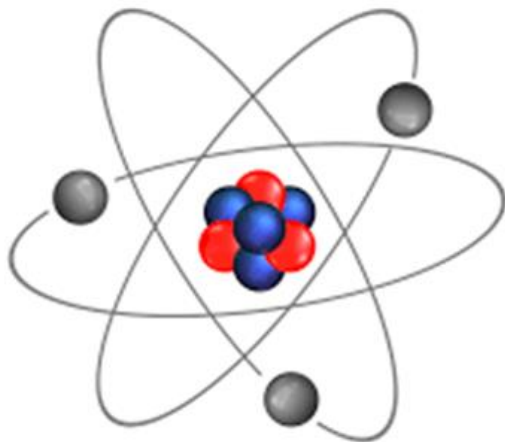
- Valitse tekstiin lukijaa kiinnostava näkökulma.
- Mieti, miten lisäät lukijan motivaatiota tarttua tekstiin.
- Kiinnitä huomiota otsikointiin, jolla rakennat yhteyttä lukijaan.
- Päätä, miten rajaat aihetta ja miten etenet johdonmukaisesti.
- Mieti, mitä sellaista tietoa lähtötekstistä puuttuu, mikä on aiheen ymmärtämisen kannalta olennaista (yleissivistys?!?)
- Vältä lukijaa rasittavia viittauksia toisiin kohtiin tekstissä. Kunnioita lukijaasi. Jos kirjoitat aikuiselle, käytä aikuisten kieltä.
- Pyydä palautetta selkoteksteistäsi.

Selkokuva

- Kuvan tulee olla yhtenevä tekstin kanssa.
- Kuvan ja tekstin tunneviestin pitää olla yhtenevä.
- Erikoisia kuvakulmia kannattaa välttää.
- Symbolikuvia kannattaa käyttää harkitusti.
- Kuvassa ei saisi olla voimakkaita, turhia yksityiskohtia.
- Kuvien suhdetta toisiinsa kannattaa tarkkailla (koko).
- Valitse laadultaan korkeatasoisia kuvia.
- Tarkista, että kuvan pääkohde erottuu selkeästi.
- Mieti, käytätkö piirroskuvaa vai valokuvaa.

TEHTÄVÄ: Mitä “vikaa” kuvissa on?

Suomen kielen ominaispiirteitä

PIENRYHMÄTEHTÄVÄ:

Mitkä piirteet suomen kielessä ovat toisen kielen oppijan näkökulmasta erityisiä?

Mitä erilaista suomen kielessä on muihin kieliin verrattuna?

<https://www.puhutaan-suomea.net/kuusi-palaa-9-meanings-in-finnish/?msclkid=1f5b09b8cf7411ecbaae620b8721625f>

#OikeusOsata